

General Certificate of Secondary Education
2025

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

Eacnamaíocht Bhaile: Bia agus Cothú

Páipéar Scríofa

[G9521]

G9521

DÉ MÁIRT 20 BEALTAINÉ, IARNÓIN

AM

2 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Ní mór duit na ceisteanna a fhreagairt sna spásanna chuige sin.

Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach ná ar leathanaigh bhána.

Comhlánaigh le dúch gorm nó le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**
Freagair **gach ceann** den **dá cheist déag**.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 120 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **10, 11** agus **12**.

15119.02

24G952101

Is roinn ilrogha é seo. Moltar duit gan níos mó ná 5 nóiméad a chaitheamh ar an roinn seo.

Léigh na ráitis seo a leanas agus cuir tic sa bhosca taobh le gach freagra ceart. Ná ticeáil [✓] ach **aon** bhosca **amháin** do gach ráiteas.

1 (a) Cé acu **ceann amháin** de na bianna seo a leanas ar foinse d'iarann haem san aiste bia é?

A ola phlandúil

B beacán

C cáis uachtair

D ae

[1]

(b) Cé acu **ceann amháin** de na bianna seo a leanas is féidir le duine a ithe agus ailléirge éisc air?

A portán

B soilire

C gliomach

D bradán

[1]

(c) Cé acu **ceann amháin** de na cothaithe seo a leanas ar frithocsaídeoir é?

A vitimín C

B snáithín

C próitéin

D carbaihiodráit

[1]

(d) Cé acu **ceann amháin** de na breiseáin bhia seo a leanas a úsáidtear i dtáirgeadh bia le deighilt na gcomhábhar a chosc?

- A leasaitheigh
- B dathúcháin
- C eiblitheoirí
- D blasóirí [1]

(e) Cé acu **ceann amháin** de na vitimíní seo a leanas a chuidíonn le radharc sláintiúil na súl a chur chun cinn?

- A vitimín B12
- B vitimín D
- C vitimín A
- D vitimín B1 [1]

(f) Cé acu **ceann amháin** de na bianna seo a leanas ar foinse mhaith snáithín é?

- A bainne leathbhearrtha
- B rís dhonn
- C salámaí
- D uachtar reoite [1]

[Tiontaigh an leathanach

2 (a) Cuir gach cothaitheach faoin cheannteideal chuí sa tábla thíos.

sóidiam
próitéin

carbaihiodráit
vitimín D

fóláit
sail

Macrachoithaitheach	Micreachoithaitheach

[6]

(b) Míneigh feidhm na gcothaitheach seo a leanas san aiste bia.

Sóidiam _____

_____ [2]

Fóláit _____

_____ [2]

3 (a) Liostaigh trí bhaictéar ar cúis le nimhiú bia iad.

- 1. _____ [1]
- 2. _____ [1]
- 3. _____ [1]

(b) Cuir síos ar dhá thoisic atá riachtanach d'fhás baictéireach.

- 1. _____

_____ [2]
- 2. _____

_____ [2]

(c) Tabhair achoimre ar dhá dhóigh a gcosnaíonn *Food Safety (Northern Ireland) Order 1991* tomhaltóirí agus iad ag siopadóireacht faoi choinne bia.

- 1. _____

_____ [2]
- 2. _____

_____ [2]

[Tiontaigh an leathanach

6 (a) Míneadh cad chuige a ndéantar bia a phróiseáil.

[3]

(b) Cuir síos ar na céimeanna a bhaineann le próiseáil phríomhúil cruithneachta.

[4]

7 (a) Sainaithin trí bhia a bhaineann leis an roinn 'Ola agus leatháin' sa Treoir Dhea-Chothaithe (*Eatwell Guide*).

1. _____ [1]

2. _____ [1]

3. _____ [1]

(b) Mínigh dhá fháth a moltar dúinn bianna a bhfuil níos lú saille agus siúcra iontu a roghnú ón roinn 'Táirgí déiríochta agus roghanna eile' sa Treoir Dhea-Chothaithe (*Eatwell Guide*).

1. _____

_____ [2]

2. _____

_____ [2]

(c) Mínigh cad chuige a molann an Treoir Dhea-Chothaithe (*Eatwell Guide*) dúinn níos mó pónairí agus piseánach a ithe.

_____ [3]

[Tiontaigh an leathanach

- 8 (a) Mínigh cad é a insíonn an lipéad seo a leanas do thomhaltóirí faoin bhia atá á cheannach acu.

Foinse: © www.irishbeef.co.uk

[3]

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

[Tiontaigh an leathanach

15119.02

24G952113

9 Anseo thíos, tá liosta de na comhábhair atá i gcanna d'Anraith Sicín agus Sillí Trí Chineál Pónaire.

Comhábhair:

Tráta (54%), Sicín (21%), Meascán Pónairí (15%) [Pónairí Móra, Pónairí Francacha, Pónairí Duánacha Dearga], Rís Chócaráilte [Uisce, Rís], Meacan Dearg, Práta, Purée Trátaí, Piobar Dearg, Sú Trátaí, Bainne, Oinniún, Ola Ráibe, Salann, Paiprice Deataithe, Purée Gairleoige, Oragán, Púdar Cuimín, Peirsil, Piobar Dubh, Púdar Sillí

(a) Sainaithe **aon** bhia **amháin** ón liosta comhábhar a tógadh.

_____ [1]

(b) Sainaithe **dhá** fhoinse próitéine ar íseal-luach bitheolaíoch (ÍLB) (*LBV*) sa liosta comhábhar.

1. _____ [1]

2. _____ [1]

(c) Agus sampla in úsáid agat, mínigh an chiall atá leis an téarma comhlánú próitéine.

_____ [3]

Blank writing area with horizontal lines.

[12]

15119.02

24G952121

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

15119.02

24G952122

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

15119.02

24G952123

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	

Marc Iomlán	

Uimhir Scrúdaitheora

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.

I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.

G9521
304453

24G952124